

**KABOTAJ, MÜNHASİR EKONOMİK
BÖLGE, PETROL VE
DOĞAL GAZ HAKLARIMIZ**

**CABOTAGE, EXCLUSIVE ECONOMIC
ZONE, OUR OIL AND NATURAL GAS
RIGHTS**

**КАБОТАЖ, ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
ЗОНА, НАШЕ НЕФТЬ И ПРИРОДНЫЙ ГАЗ
ПРАВ**

**ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES**

THE BLACK SEA INTERNATIONAL CENTER FOR RESEARCH AND DIALOGUE

KABOTAJ, MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE, PETROL VE DOĞAL GAZ HAKLARIMIZ

CABOTAGE, EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE, OUR OIL AND NATURAL GAS RIGHTS

КАБОТАЖ, ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЗОНА, НАШЕ НЕФТЬ И ПРИРОДНЫЙ ГАЗ ПРАВ

**ORSAM Rapor No: 162
The Black Sea International Rapor No: 33**

Temmuz 2013

ISBN: 978-605-4615-59-9

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2013

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkıları sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Dr. Jale Nur Ece

Ankara doğumlu olup ilk, orta ve lise tahsilini Ankara'da tamamlamıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İstatistik Bölümünden mezun olmuştur. Belçika Hükümeti'nden burslu Antwerp Üniversitesi'nde "Port Management&Harbour Administration (Liman İşletme ve Yönetimi)" master'ı yapmış olup ayrıca, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans eğitimini, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde doktorasını tamamlamıştır. Doktora çalışmalarını İstanbul Üniversitesi (İÜ) Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, İÜ Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü ve İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi'nden danışmanlık alarak "Türk Boğazları, deniz emniyeti, deniz kazaları ve çevre güvenliği" konusunda yürütmüştür.

Çeşitli gazete, sektör dergileri, hakemli bilimsel dergi ve bildiri kitaplarında ve denizcilik sitelerinde denizcilik ve liman sektörü, Türk Boğazları, deniz emniyeti ve güvenliği ve özelleştirmeye ilişkin çok sayıda yayınlanmış makaleleri mevcut olup, bunlara ilişkin çeşitli üniversitelerde, denizcilik kuruluşlarında, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile kongrelerde ulusal ve uluslararası konferanslar ve seminerler vermiş, bildiriler sunmuştur. Denizcilik sektörüne ilişkin çeşitli komisyonlarda ve çalışmalarda danışman ve uzman olarak görev almıştır.

Bir kamu kuruluşunda görev yapmakta olup, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans ve doktora öğrencilerine "Denizyolu Ulaşımı Kazaları ve Güvenlik Sistemleri" dersi vermektedir.

Ece'nin "İstanbul Boğazı: Deniz Kazaları ve Analizi" başlıklı kitabı ve ayrıca ortak yazarlı "Deniz Lojistik ve Taşımacılık Hukuku" başlıklı kitabı vardır. ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat ve TRT Belgesel Yönetmeni Girayhan Alpdoğan ile birlikte "Türk Boğazları", başlıklı kitabın da editörlüğünü yapmıştır.

TAKDİM

Türkiye, dünya petrol ve doğalgaz rezervlerinin dörtte üçüne sahip olan Ortadoğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika ile bu kaynakları en yoğun biçimde kullanan Avrupa arasında önemli bir köprü konumunda olup, jeo-stratejik öneme haizdir. Hazar Bölgesinde ve Orta Doğu'da önemli hidrokarbon rezervlerinin keşfedilmesiyle birlikte, coğrafik konumu itibariyle kuzey-güney, doğu-batı enerji koridorları ekseninde bulunan ülkemiz petrol ve doğalgaz potansiyali bakımından uluslararası yatırımcılar için cazip hale gelmeye başlamıştır.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın tahminlerine göre söz konusu bölgeler arasındaki enerji ticareti 2030 yılına kadar mevcut hacmin iki katını aşacak olup, Türkiye, Avrupa'nın arz güvenliğini sağlamada bir köprü işlevini görecektir. Karadeniz'de yürütülen sismik çalışmalar, Karadeniz'de petrol ya da doğalgaz olabileceğine dair bulguları ortaya koymuştur. Ayrıca Akdeniz'de, Kıbrıs'ın güneyinde doğalgaz bulunmuştur

Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve üretilmesini sağlamak amacıyla 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu 11 Haziran 2013 tarih ve 28674 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni Türk Petrol Kanunu ile petrol arama ve üretim faaliyetlerinin artırılması sağlanacak, arama ve üretim şirketlerinin yatırım yapmaları teşvik edilecek olup, ayrıca oldukça maliyetli olan ve petrol arama ve üretme faaliyetlerinde teknoloji transferi de sağlanacaktır. Çalışmada Kabotaj ve Münhasır Ekonomik Bölgelerimizdeki haklarımız, 6326 sayılı eski Petrol Kanunu ile 6492 sayılı Türk Petrol Kanunu incelenmiş olup, enerji kaynaklarımızın, deniz kaynaklarımızın, kabotaj ve Münhasır Ekonomik Bölgelerimizdeki haklarımızın korunması, arama ve sondajla ilgili faaliyetlerimizi arttırmamız ve enerji kaynaklarımızın çıkarılmasında milli menfaatlerimizin daha fazla sağlanması açısından 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu ile kabotaj ve Münhasır Ekonomik Bölgedeki haklarımızla ilişkin değerlendirmeler ve öneriler yapılmıştır.

Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Black Sea International Koordinatör

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim	4
Giriş	7
2. KABOTAJ VE MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE	8
2.1. Kabotajın Tanımı ve Tarihçesi	8
2.2. Kabotaj Kanunu.....	8
2.3. Münhasır Ekonomik Bölge	9
3. 6326 SAYILI PETROL KANUNU VE 6492 SAYILI TÜRK PETROL KANUNU.....	11
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	14

Hazırlayan: Dr. Jale Nur Ece

KABOTAJ, MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE VE PETROL HAKLARIMIZ

1. GİRİŞ

Türkiye, dünya petrol ve doğalgaz rezervlerinin dörtte üçüne sahip olan Ortadoğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika ile bu kaynakları en yoğun biçimde kullanan Avrupa arasında önemli bir köprü konumunda olup, jeo-stratejik öneme haizdir. Hazar Bölgesinde ve Orta Doğu'da önemli hidrokarbon rezervlerinin keşfedilmesiyle birlikte, coğrafik konumu itibariyle kuzey-güney, doğu-batı enerji koridorları ekseninde bulunan ülkemiz petrol potansiyeli bakımından uluslararası yatırımcılar için cazip hale gelmeye başlamıştır.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın tahminlerine göre söz konusu bölgeler arasındaki enerji ticareti 2030 yılına kadar mevcut hacmin iki katını aşacak olup, Türkiye, Avrupa'nın arz güvenliğini sağlamada bir köprü işlevini görecektir. Karadeniz'de yürütülen sismik çalışmalar, Karadeniz'de petrol ya da doğalgaz olabileceğine dair bulguları ortaya koymuş, Akdeniz'de, Kıbrıs'ın güneyinde doğalgaz bulunmuştur

Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve üretilmesini sağlamak amacıyla 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu 11 Haziran 2013 tarih ve 28674 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6491 sayılı Türk Petrol Kanunu ile petrol arama ve üretim faaliyetlerinin arttırılması sağlanacak, arama ve üretim şirketlerinin yatırım yapmaları teşvik edilecek olup, oldukça maliyetli olan ve petrol arama ve üretme faaliyetlerinde teknoloji transferi de sağlanacaktır. Ancak, yeni Petrol Kanunu'nun tüm bu olumlu yönlerinin yanı sıra millî menfaatlerimizin daha fazla sağlanması amacıyla bazı maddelerinin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacının söz konusu olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, Yeni Petrol Kanunu'nun Kabotaj Kanunu'ndan muaf tutulması ile yabancı şirketlere imtiyaz hakkı verilmiştir. Kabotaj Kanunu 19 Nisan 1926 Tarihinde kabul edilmiş olup, 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunu ile Türkiye Limanları ve sahilleri arasında, karasularında, göller ve akarsularda yük ve yolcu taşınması gibi her türlü ticari faaliyetlerin Türk Bayrağı taşıyan gemilerce yapılması kabul edilmiştir. Ayrıca; Kabotaj Kanunu'na göre kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri, dalgıçlık, kaptanlık, çarkçılık, tayfalık ve benzeri mesleklerin, Kabotaj Karasuları dahilinde balık, istiridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef, kum ve çakıl vb. gibi deniz kaynakların çıkarılması ve ihracı ile söz konusu kaynakları çıkaracak bu gemilerde çalışan kaptan, çarkçı, katip, tayfa, hamal, iskele ve rıhtım hamallığı vb. bilumum deniz esnaflığının icrası da Türk vatandaşlarınca yerine getirilecektir.

Raporda; Kabotaj, Münhasır Ekonomik Bölge, petrol ve doğal gaz enerji kaynaklarının birbiri ile ilgisi olduğundan bir bütün olarak ele alınmıştır.

Çalışmada, Kabotaj kavramı ve tarihçesi, Kabotaj Kanunu, Münhasır Ekonomik Bölge, 6326 sayılı eski Petrol Kanunu ile yeni 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu incelenmiş olup, söz konusu iki Kanun arasındaki başlıca farklılıklar ve düzenlemeler verilmiştir. Sonuç ve değerlendirme kısmında ise yeni Türk Petrol Kanunu'nda denizlerimizdeki enerji kaynaklarımızın korunması, arama ve sondajla ilgili faaliyetlerimizin artırılması ve enerji kaynaklarımızın çıkarılmasında milli menfaatlerimizin daha fazla sağlanması açısından söz konusu Kanun'un bazı maddelerinin tekrar değerlendirilmesi ve yeniden düzenlenmesine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

2. KABOTAJ VE MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE

2.1. Kabotajın Tanımı ve Tarihçesi

Kabotaj (Cabotage) bir devletin karasuları, gölleri, nehirleri ve iç suları ile bunların kara sınırlarında (liman, iskele vb.) deniz ticaretidir.¹ Kabotaj, bir devletin kendi limanları arasındaki deniz ticaretinden sadece yurttaşlarının yararlanmasıdır. Kabotaj milli ekonomiye önemli bir katkı sağlayacağından, devletler yabancı bandıralı gemilere kabotaj yasağı koyma yoluna gitmişlerdir. Bazı uluslararası sözleşmelerde de kabotaj yasağı koyma yetkisine ilişkin hükümler yer alır.

Osmanlı İmparatorluğu Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'ndaki hükümler alanlarında yabancılara yeni imtiyazlar (kapitülasyon) verdi. Denizcilikte ihtisas sahibi olan yabancı şirketler kendi sermayelerine sahip olup, yabancılara çalıştırıyorlardı. Böylece kapitülasyonlarla Türk denizlerinde, yük

ve yolcu taşıma hakkı Batılı devletlere verilmişti. Deniz ulaştırmasının büyük bir bölümü ile önemli limanların işletilmesi yabancıların elinde olup, Türkler, kendi denizlerinde ticaret yapamaz durumda gelmişlerdi.

Osmanlı Devleti 1912 yılında kapitülasyonları kaldırmak istedi. Kapitülasyonlar 26 Ağustos 1914 tarihli padişah iradesiyle 18 Eylül 1914 tarihinden itibaren kaldırıldı. Ancak, Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonları kaldırdığını ilan eden bildirgeye İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya itiraz etmiş, Almanya da desteklemedi. Mondros Mütarekesi ve Cumhuriyetin kuruluş aşamasında denizciliğimizin hemen hemen tamamı yabancıların imtiyazındaydı. Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonlar çerçevesinde yabancı ülke gemilerine tanıdığı kabotaj ayrıcalığı Lozan Barış Antlaşması'yla 1923 yılında kaldırılarak Türk denizlerinde gemi işletme hakkı (kabotaj hakkı) Türklere bırakıldı. Lozan Antlaşması'nın Ticari Sözleşmeler Bölümündeki 9, 10 ve 11.maddeleri, Türkiye'nin kendisine ait deniz, göl ve akarsularda hükümlerini ve bu alanlardaki ticaret hakkını teslim ediyordu.

Ancak denizcilikle ilgili kuruluşların hemen tamamının yabancı kökenli olması, sermayesi, bilgi birikimi, teşkilat ve piyasanın yabancıların elinde olması ve yasal düzenlemelerde birçok boşluk olması nedeniyle kabotaj hakkının kullanılmasına ilişkin düzenlemeler ve ek protokoller yapıldı. 1926 yılında Türkiye Cumhuriyeti kabotaj hakkının kullanılmasına ilişkin hazırlıkları tamamlanmış olup, 19.04.1926 tarih ve 815 sayılı Kabotaj Kanunu yürürlüğe girmiştir².

2.2. Kabotaj Kanunu

“Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun” olan 815 sayılı Kabotaj Kanunu 19 Nisan 1926

tarhinde de kabul edilmiş olup, 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe girdi.

Kabotaj Kanunu'nun 1.maddesi; *“Türkiye sahillerinin bir noktasından diğere emtia ve yolcu nakletmek ve sahillerde limanlar dahilinde veya beyninde cer ve kılavuzluk ve her hangi mahiyette olursa olsun bilcümle liman hidematını ifa etmek yalnız Türkiye sancağını hamil sefain (gemiler) ve merakibe (deniz vasıtaları) münhasırdır.*

Ecnebi sefaini ancak memaliki ecnebiyeden almış oldukları yolcu ve hamuleyi Türk liman ve limanlarına ihraç ederler ve Türk liman ve limanlarından ecnebi liman ve limanlarına gidecek yolcu ve hamuleyi de alırlar.”

Kabotaj Kanunu'nun 2. maddesi; *“Nehirler ve göller ve Marmara havzasıyla Boğazlarda bilumum kara sularıyla kara sularına dahil bulunan körfez, liman, koy ve sairede vapur, romorkör, istimbot, motorbot, mavna, salapura, sandal, kayık velhasıl makine, yelken, kürek ile müteharrik merakibi kepire ve sagire ile tarak, prizman, maçuna, algarina, şat ve her nevi nakliye ve su dubaları limyo, sefaini tahlisiye ve emsali ile şamandıra, sal gibi sabit ve sabih vesait bulundurmak ve bunlarla seyriüsefer ve nakliyat icra etmek suretleriyle ticaret hakkı Türkiye tebaasına münhasırdır.”*

Kabotaj Kanunu'nun 3. maddesi; *“Karasuları dahilinde balık, istiridyeye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve saire saydı, kum ve çakıl vesaire ihracı ve gerek sathı bahirde ve gerek ka'rı bahirde mevcut kazazede sefain ve merakiple enkazı metrukenin ihrac ve tahlisi dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı, bilcümle Türk vesait ve merakibi bahriyesi derununda kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık ve amelelik ve saire icrası ve iskele, rıhtım hamallığı ve bilumum deniz esnaflığı icrası Türkiye tebaasına munhasırdır.”*

Kabotaj Kanunu'nun 4.maddesi; *“Hükümet, muvakkaten ve hiçbir hak temin etmemek şartıyla ecnebi tahlisiye gemilerinin icrayı sanat etmelerine ve Türk tahlisiye gemilerinde ecnebi mütehasıs ve kaptan ve tayfa istihdamına müsaade edebilir.”*

Kabotaj Kanununun 5.maddesine göre söz konusu *“Kanunun 1.maddesine aykırı olarak Türkiye limanları arasında kabotaj yapan gemilerin kaptanlarına ve yabancılara ait deniz araçlarının sahiplerine bin Türk Lirasından yirmi beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Donatanı yabancı olan gemilerle yabancılara ait sair deniz taşıtları, idari para cezası tahsil edilinceye kadar elverişli bir limanda masrafları kendisine ait olmak üzere tutulur.”*

Kabotaj Kanunu'nu özetlersek; Kabotaj Kanunu ile Türkiye sahillerinin bir noktasından diğere yük ve yolcu taşımak ve sahillerde limanlar dahilinde veya akarsularda, göllerde, Marmara denizi ile boğazlarda, bütün kara sularında ve bunlar içinde kalan körfez, liman, koy ve benzeri yerlerde, makine, yelken ve kürek vb. hareket eden araçları bulundurma; bunlarla yük ve yolcu taşıma hakkı Türk gemilerine ve Türk yurttaşlarına verildi. Ayrıca; dalgıçlık, kılavuzluk, kaptanlık, çarkçılık, tayfalık, arayıcılık, deniz bakkallığı ve benzeri meslekler Türk vatandaşlarınca yerine getirilebilecektir. Yabancı gemilerin yalnız Türk limanlarıyla yabancı ülkelerin limanları arasında insan ve yük taşıyabileceği kabul edildi. Ayrıca, Kabotaj Karasuları dahilinde balık, istiridyeye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve saire saydı, kum ve çakıl vb. gibi deniz kaynaklarının çıkarılması ile söz konusu kaynakları çıkaracak bu gemilerde çalışan kaptan, çarkçı, katip, tayfa, hamal, iskele ve rıhtım hamallığı vb. bilumum deniz esnaflığının icrası Türk vatandaşlarınca yerine getirilecektir.

2.3. Münhasır Ekonomik Bölge

Münhasır Ekonomik Bölge hukuki rejimi 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)'nin V. Kısım 55-75 Maddelerinde düzenlenmiştir. BMDHS'nin 57. maddesinde belirtildiği üzere; Münhasır Ekonomik Bölge, kıyı devletine, kıyından başlayarak açık denize doğru en fazla 200 mil kadar uzanan bölgede gerek deniz yatağı altında, gerekse içerisinde bazı egemenlik haklarının tanınmasını içeren bir kavramdır (Pazarıcı, H, (2008) "Uluslararası Hukuk, B. 7, s. 263-264,282, 284-285, Ankara). Münhasır Ekonomik Bölge bu deniz alanında kıyı devletine önemli ekonomik haklar ve yetkiler vermektedir. Ancak, sözleşme, üçüncü devletlere de söz konusu deniz alanı üzerinde bazı haklar tanımaktadır.³

BMDHS'nin 55.maddesine göre Münhasır Ekonomik Bölge karasularının ötesinde ve bu sulara bitişik bir bölge olup, söz konusu Sözleşmede belirlenen özel hukuki rejime tabidir. Sahildar devletin hakları ve yetkileri ile diğer devletlerin hakları ve serbestlikleri bahsi geçen Sözleşmenin ilgili maddeleriyle düzenlenmiştir. Ulusal yetki sınırları içindeki Münhasır Ekonomik Bölge canlı kaynaklar ile petrol, doğal gaz ve kömür, kassiterit, titanyum, manyetit, zirkon, ilmenit, rutil, monazit; altın, platin, elmas ve diğer kıymetli taşlar, kromit, kum ve çakıl, deniz dibindeki sert kayalar içindeki yataklarda; bakır, nikel, krom, demir, kimyasal çökellemeyle oluşmuş yataklar olarak ise fosforit, potas tuzları gibi diğer cansız kaynakları kapsamaktadır.⁴ Özel yetki alanı olan Münhasır Ekonomik Bölge kıyı devletin mutlak egemenliği altında bir alan olmayıp, kıyı devletine sadece doğal kaynaklar üzerinde münhasır yetkiler tanıyan bir deniz alanıdır. Bu hukuksal statü diğer devletlere bu alanı diğer konularda serbestçe kullanmaya devam edebilecekleri hakkını vermektedir.⁵

Türkiye karasularının genişliği, adalar konusu vb. gibi Ege sorunları nedenlerinden dolayı

BMDHS'ne taraf olmamıştır. Ancak, Münhasır Ekonomik Bölge ilanı artık bir teamül haline geldi ve uluslararası deniz hukukuna geçti. BMDHS'ne göre bir kıyı devletinin münhasır ekonomik bölgeye sahip olabilmesi için sözleşmeye taraf olmasına gerek olmayıp bunu ilan etmesi yeterlidir. Bu nedenle üç tarafı denizlerle çevrili ve Akdeniz'de en uzun kıyı şeridinde sahip bir kıyı devleti olan Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölge ilan etme hakkı vardır. Türkiye buna istinaden 05.12.1986 tarihli ve 86/11264 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Karadeniz'de 200 millik münhasır ekonomik bölge ilan etmiştir. Ege ve Akdeniz' de Münhasır Ekonomik Bölge ilanımız yoktur.⁶ 476 Sayılı Karasuları Kanun'u uyarınca, Türk karasularının genişliği Ege Denizi'nde 6 mil, Akdeniz ve Karadeniz'de 12 mildir.⁷

Söz konusu Kararnamenin eki Türk Münhasır Ekonomik Bölgesi Hakkındaki Karar'a göre; Karadeniz'de Türk karasularına bitişik deniz alanlarının deniz yatağı üzerindeki sulara, deniz yatağında ve deniz yatağının altında canlı ve cansız doğal kaynakları araştırmak; işletmek, muhafaza etmek, yönetmek ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sair iktisadi menfaatlerini korumak amacıyla ilan edilen Türk Münhasır Ekonomik Bölgesi, bu denizde Türkiye karasuları genişliğinin ölçülmeye başlandığı esas hatlardan itibaren 200 deniz miline kadar uzanır. Karadeniz'in boyutları gözönünde bulundurularak, bu denizde sahillerimiz bitişik veya karşı karşıya olan devletlerle Münhasır Ekonomik Bölge alanlarının tesbiti için sınırlandırma anlaşmaları yapılır. Bu anlaşmalar Türk mevzuatı göz önünde bulundurularak hakkaniyet ilkelerine göre ve hakkaniyet uygun sonuç verecek şekilde müzakere yoluyla yapılır. Karadeniz'de deniz alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin olarak Türkiye'nin daha önceden akdetmiş olduğu anlaşmalar saklıdır.⁸

Akdeniz’de Münhasır Ekonomik Bölge oluşturulması bu bölgenin fiziki yapısı itibariyle dar olması ve bu bölgedeki ülkelerin sınırlarının çakışması nedeniyle sorun olmakta ve bu nedenle ikili anlaşmalar gerekmektedir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi 2004 yılında resmi olarak Münhasır Ekonomik Bölge ilan etti. Türkiye buna karşı çıktı. Bölgedeki ülkelerden Lübnan, Mısır ve İsrail’le anlaşmalar yapılmış olup, Mısır parlamentosuna bu anlaşmanın iptali için başvurdu.⁹

Uluslararası uygulamada devletlerin Münhasır Ekonomik Bölge’deki yabancı savaş gemi ve uçaklarının seyrüsefer ve uçuş faaliyetlerine çok fazla itiraz etmemekle birlikte bazı devletlerin özellikle tatbikat, askerî keşif, bilgi toplama, hidrografik ölçüm ve bilimsel araştırma faaliyetlerine kısıtlamalar getirmektedir.¹⁰

Sonuç olarak, BMDHS’ye göre kıyı devletinin mutlak egemenliği altında bir alan olmayan Münhasır Ekonomik Bölge’de diğer devletler bu alandaki haklarını serbestçe kullanabilirler. Ancak, ülkelerin Münhasır Ekonomik Bölge’yi kullanırken ve buna ilişkin anlaşmaları imzalarken aynı bölgeden yararlanacak başka ülkelere bildirimde bulunması, izin alması, başka ülkelerin yetki alanlarını daraltmaması, ülkelerin haklarını saklı tuttuğu Münhasır Ekonomik Bölgedeki kıta sahanlığı alanlarını, ülkelerin ve halklarının haklarını ihlal etmemesi gerekmektedir. BM Genel Kurulu tarafından “İnsanlığın Ortak Mirası” olduğu kabul edilen uluslararası deniz yatakları ve kaynaklarından ülkelerin adil bir paylaşım yapmasının zaruri olduğu düşünülmektedir.

3. 6326 SAYILI PETROL KANUNU VE 6492 SAYILI TÜRK PETROL KANUNU

Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının Milli menfaatlere uygun olarak, hızla, sürekli

ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamak amacıyla petrol faaliyetleri ile ilgili ilk defa geniş ve kapsamlı bir kanuni düzenleme yapılarak 6326 sayılı Petrol Kanunu 1954 yılında yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu Kanun’da bugüne kadar çeşitli tarihlerde doğan ihtiyaçlara göre müteaddit defalar değişiklik yapılmıştır. Petrol ile ilgili arama ve üretim faaliyetleri dışındaki birçok faaliyetin başka kanunların bünyesine alınmış olması, Petrol Kanununun Avrupa Birliği direktiflerine uygun hale getirilmesi gereği ile arama ve işletme hak ve mükellefiyetlerini günümüz koşullarına göre düzenleyen yeni bir yasal düzenleme yapılmasına duyulan gereksinim, 6326 sayılı Petrol Kanunu’nun yeniden düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.¹¹

Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve üretilmesini sağlamak amacıyla 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu 11 Haziran 2013 tarih ve 28674 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni Türk Petrol Kanunu’nda Ülkemiz petrol potansiyelinin hızlı ve etkili bir şekilde aranıp geliştirilip, değerlendirilerek her geçen gün artan petrol ihtiyacımız içerisinde yerli üretim payının artırılması ve teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Petrol arama ve üretim faaliyetlerinin artırılması için büyük gereksinim söz konusudur.¹²

6326 sayılı eski Petrol Kanunu ile yeni 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu’nu arasındaki mukayese genel olarak aşağıda verilmektedir:

- 6326 sayılı Petrol Kanunu’nun 1.maddesinde yer alan “Türkiye’deki petrol kaynakları Devlet’in hüküm ve tasarrufu altındadır.” Hükmü yeni Petrol Kanunu’nda çıkarılmıştır.

- 6326 sayılı Kanunda dört yıl olan arama ruhsatının süresi yeni Kanun'da karalarda beş, denizlerde ise sekiz yıldır.
- 6326 sayılı Kanunda arama ruhsat süresi sekiz yılı aşamazken yeni Kanun'da arama ruhsatının süresi ilk yürürlük tarihinden itibaren yapılan uzatmalar dâhil, karalarda dokuz, karasuları içi denizlerde on dört yıldan fazla olamaz.
- 6326 sayılı Petrol Kanunu, arama ruhsatı müracaatlarına, ilk yapılan müracaattan itibaren 4 iş günü süre tanımaktadır. Petrol Kanunu Tasarısında, bu sürenin ilk müracaatın ilanından itibaren 90 gün olarak belirlenmesi, arama ruhsatnamesi için başvurabilecek şirketlerin sayısına artırma ve daha rekabetçi bir ortam yaratmayı hedeflemektedir.¹³
- 6326 sayılı Kanun'da petrol bölgesi on sekize ayrılırken yeni Kanun'da kara ve deniz olmak üzere iki petrol bölgesi olarak ayrılmıştır.
- 6326 sayılı Kanun'da "İşletmeciler her işletme bir sahası için Devlet Hakkı ödemekle yükümlüdür." Hükmü yer almaktayken yeni Kanun'da Devlet Hakkı alınması kaldırılmıştır.
- 6326 sayılı Kanun'da yer alan "Bir arayıcı veya işletmeci, sahadan elde edip depoladığı petrolün sekizde birini Devlet Hissesi olarak ödemekle mükelleftir" Hükmü yeni "Kanun'da "Bir arayıcı veya işletmeci ürettiği petrolün sekizde birini Devlet hissesi olarak ödemekle yükümlüdür" şeklinde ifade edilmiş olup, bu madde aynen korunmuştur.
- 6326 sayılı Kanun'da Devlet hissesinin hesaplanmasında kuyubaşı fiyatı esas alınmaktaydı. Yeni Petrol Kanunu'nda Devlet hissesinin hesaplanmasında yerli ham petrolün piyasa fiyatı, doğal gazda ise dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere yapılan satış fiyatı esas alınır.
- 6326 sayılı Kanun'da petrol ile ilgili; müsaade, arama ruhsatnamesi ve işletme ruhsatnamesi alma hakkı Devlet adına, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (T.P.A.O.)'na aittir. Süresi dolan petrol üretim sahalarının devlet adına üretime devam etmesi için T.P.A.O.'na verilmesini öngören yasa maddesi kaldırılarak, bu sahalarda özel sektör şirketlerine faaliyet imkanı sağlanarak pazar rekabete açılmıştır.
- 6326 sayılı Kanun'a göre; Arama Ruhsatnamesi sahibinin Bölgesel Sondaj Mükellefiyeti bulunmaktadır. Arayıcı, aynı bölgedeki arama sahalarından herhangi birinde o bölgeye ait en eski ruhsatnamesinin tarihinden itibaren en geç üç yıl içinde arama sondajına başlamaya mecburdur. Bu süre Bakanlar Kurulunca cinsi ve miktarı saptanacak teminat karşılığında en çok bir yıl daha uzatılabilir. Yeni Kanun'da ise şirketlerin Bölgesel Sondaj mükellefiyeti bulunmamaktadır. Şirketler, Başvuru sahibi, ruhsat başvurusunda ve süre uzatım taleplerinde vermiş olduğu iş programı için gerekli yatırım tutarının yüzde 2'si kadar teminat verir. Denizlerde bu oran yüzde 1 olarak uygulanır. Teminatın taahhüt edilen iş programının yıllık gerçekleşen miktarına karşılık gelen kısmı petrol hakkı sahibine iade edilir.
- 6326 sayılı Kanun'da petrol faaliyetlerini 815 sayılı Kabotaj Kanunu'ndan istisna kılan düzenleme bulunmuyordu. Yeni Petrol Kanunu'nda yabancı sondaj ve sismik gemilere eski petrol kanununda petrol faaliyetlerinin 815 sayılı Kabotaj Kanunu'ndan muaf tutan düzenlemeler söz konusudur. Buna göre milli karasularında petrol po-

tansiyelini araştırarak yabancı bayraklı sis-
mik, sondaj ve araştırma gemileri ve özel
ekipmanlar denizlerimizde çalışma yap-
acaktır.¹⁴

- 6326 sayılı Kanun'un "Petrol hakkı sahipleri, 1 Ocak 1980 tarihinden sonra keşfet-
tikleri petrol sahalarında ürettikleri ham
petrol ve doğal gazın tamamı üzerinden,
kara sahalarında yüzde 35'ini ve deniz sa-
halarında yüzde 45'ini ham veya mahsul
olarak ihraç etmek hakkına sahiptirler;
geri kalan kısım ile 1 Ocak 1980 tarihinden
önce bulunmuş sahalardan üretilen ham
petrol ve doğal gazın tamamı ve bunlardan
elde edilen petrol mahsulleri memleket ih-
tiyacına ayrılır". Hükmü Yeni Kanun'da da
aynen yer almaktadır.
- 6326 sayılı Kanun'da Askeri yasak bölgeler-
de yapılacak aramalarla ilgili müsaade veril-
meden önce Genel Kurmay Başkanlığı'nın
izni alınır. Yeni Kanun'da askeri yasak böl-
geleri ile güvenlik bölgelerinde yapılacak
işlemlerle ilgili izin verilmeden önce ilgili
kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınır.
Hudutlarda, askeri yasak bölgelerde,
tarihi yerlerde ve yerleşim yerlerine hangi
mesafede petrol işlemi yapılabileceği hu-
susu yönetmelikle belirlenir.
- 6326 sayılı Kanun'da "petrol hakkı sahi-
binin safi kazançları üzerinden ödemekle
mükellef buldukları vergiler ve hisse-
darlar adına yapmaları gereken gelir vergi-
leri tevkifatı toplamı %55'i geçemez" hük-
mü yeni Kanun'da da korunmuştur.
- 6326 sayılı Kanun'da Transit Boru Hatla-
rı düzenlemesi yer almaktadır. Çıkarılan
petrolü nakletmek üzere tesis edilen ya da
edilecek olan boru hatlarına ilişkin düzen-
leme 6326 sayılı Kanun'nun 2. Bölüm'ün
"Boru Hattıyla ve Diğer Vasıtalarla Nakli-
yat " başlıklı 83. ve 84. maddelerinde yer
almaktadır.

6326 sayılı Kanun'nun 83.maddesinde "Esas
gayesi, hariçte istihsal veya tasfiye edilmiş
petrolü boru hattı ile bir baska memlekete
müteveccih olarak Türkiye üzerinden, tasfi-
ye veya diğer ameliyelere tabi tutulmaksizin
(bu neviden nakliyat yapılması mutad olan
temizleme ve diğer muameleler hariç) naklet-
mek olan petrol ameliyatına uygulanacak hu-
kuki rejim Bakanlar Kurulu tarafından tesbit
olunur." ifadesi yer almaktadır.

Yeni petrol Kanunu'nda bu husus yer alma-
maktadır. Yeni Kanun'da boru hatlarıyla ilgili
kısım "İşletme Ruhsatı" başlıklı 8.maddenin
6.bendinde "İşletme ruhsatı sahibine talebi
hâlinde, ürettiği petrolü nakletmek üzere boru
hattı inşa izni verilebilir." ifadesi olarak yer al-
maktadır.

- 6326 sayılı Kanun'un 64. maddesine göre
"Üzerinde arama veya işletme hakkı bu-
lunmayan bir saha, işletme ruhsatnamesi
mevzu olarak, Bakanlar Kurulu kararıyla
müzayedeye çıkarılabilir. İşletme ruhsat-
namesi evvelce müzayedeye çıkarılmış bu-
lunan bir işletme sahasının tamamı veya
bir kısmı yine Bakanlar Kurulu kararıyla
müzayededen kaldırılabilir. Petrol İşleri
Genel Müdürlüğü, müzayedeye çıkarma-
dan önce, T.P.A.O'na bu sahayı işletme
ruhsatnamesi konusu olarak isteyip iste-
mediğini, süre tayini suretiyle yazacağı bir
yazı ile T.P.A.O'dan sorar. T.P.A.O'nun tale-
bi halinde saha müzayedeye çıkarılmaz ve
işletme ruhsatı konusu olarak T.P.A.O'na
verilir."

Yeni Kanun'nun "İşletme Ruhsatı" başlıklı
8.maddesinin 4.bendine göre "İşletme hakkı
süresi sona eren sahalar, işletme ruhsatı veril-
mek üzere, Bakan onayıyla müzayedeye çıka-
rılabilir. Ancak müzayedeye çıkılmadan önce
Bakanlık bu sahayı işletme ruhsatı konusu
olarak isteyip istemediğini süre tayini suretiy-

le yazacağı bir yazı ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığından sorar. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının talebi hâlinde saha müzayedeye çıkarılmaz. İşletme ruhsatı evvelce müzayedeye çıkarılmış bulunan bir işletme sahasının tamamı veya bir kısmı yine Bakan onayıyla müzayededen kaldırılabilir. İdari yaptırım sonucu iptal edilen işletme ruhsatının sahibi olan petrol hakkı sahibi veya sahipleri aynı işletme ruhsatında tekrar hak sahibi olamazlar”.

- 6326 sayılı Petrol Kanununa göre, Devlet Hakkı hem Arama Ruhsatlarından hem de İşletme Ruhsatlarından alınmaktadır. Söz konusu Kanun’unun 56.maddesine göre arayıcı, her arama sahası için Devlet Hakkı ödemekle yükümlü olup, 121.maddeye göre petrol hakkı sahibi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, söz konusu Kanun’un 56.maddesinde öngörülen mükellefiyete tabi değildir. Yeni Kanun’da T.P.A.O’na tanınan bu ayrıcalık kaldırılmıştır.
- 6326 sayılı Petrol Kanunu’nun 112.maddesinin 1.bendine göre; *“Bir petrol hakkı sahibi bizzat veya bir temsilci veya Genel Müdürlükçe kabul edilmiş bir müteahhidi vasıtasıyla kendi adına Türkiye’deki petrol ameliyesi için idari faaliyetleri ile bina tesislerinin ve teçhizatlarının inşası, kurulması ve işletmesine ait malzemeler hariç olmak üzere Genel Müdürlükçe lüzumlu görülen malzemeyi, akaryakıtı ve kara, deniz, hava nakil vasıtalarını münhasıran bu ameliyelerde kullanılmak kaydıyla, gümrük ve münhasıran bu ameliyelerde kullanılmak kaydıyla, gümrük ve diğer ithal vergi ve resimlerden muaf olarak ithal edebilir.”*
- Yeni Kanun’unun “İthalat ve İhracat” başlıklı 13.maddesinin (3) üncü bendine göre *“Petrol hakkı sahibinin bizzat veya bir temsilci*

veya Genel Müdürlükçe kabul edilmiş bir müteahhidi vasıtasıyla kendi adına, Türkiye’deki petrol işlemi için idari faaliyetleri ile bina tesislerinin ve teçhizatlarının inşası, kurulması ve işletmesine ait malzemeler hariç, petrol işlemlerinde kullanılacak ve Genel Müdürlükçe onaylanan malzemeyi, ekipmanı, akaryakıtı, kara, deniz ve hava nakil vasıtalarını ithal etmesi ya da yurt içinden teslim alması gümrük vergisinden, yapılan işlemler harçlardan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.”

Kısaca, 6326 sayılı Petrol Kanunu, şirketlerin petrol işlemlerinde kullanacağı malzemeyi, gerek gümrük ve gerekse diğer ithal vergi ve resimlerinden muaf olarak ithal etmelerini sağlamakta olup, Yeni Kanun’da söz konusu hükme ilaveten ithale edilecek malzemelerin dahilden temin edilmeleri halinde, dahilde alınan her türlü vergi, harç ve resim muafiyetinin bunlara da uygulanacağı hükmü getirilmektedir.¹⁵

- 6326 sayılı Petrol Kanunu’nun 115.maddesinin 3.bendine göre *“Petrol hakkı sahipleri ithal edilmiş müseccel sermayelerine mahsuben her zaman, ithal edilmiş sermayelerini asan transfer edilecek net kıymetlerin transferi için ise ancak Kurumlar Vergisi Beyannamesi’nin verilme müddeti zarfında her beyannamenin verilmesini takiben transfer talebinde bulunabilirler”.* Buna göre Petrol hakkı sahipleri, kar transferlerini senede bir defa yapabiliyorlar.
- Yeni Kanun’unun “Transferler” başlıklı 14.maddesinin 2.bendine göre; *“Petrol hakkı sahibi; sermayesine mahsuben her zaman transfer talebinde bulunabilir; sermayesinin transferi tamamlandıktan sonra, transfer edilebilecek net kıymetlerini ise cari yıl içinde üçer aylık dönemler sonunda transfer edebilir; mahsup işlemleri için Kurumlar Vergisi Beyannamesinin verilmesini takiben transfer beyannamesini verir”*

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uluslararası Enerji Ajansı'nın tahminlerine göre Ortadoğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika bölgeleri arasındaki enerji ticareti 2030 yılına kadar mevcut hacmin iki katını aşacak olup, Türkiye, Avrupa'nın arz güvenliğini sağlama da bir köprü işlevini görecektir. Karadeniz'de yürütülen sismik çalışmalar, Karadeniz'de petrol ya da doğalgaz olabileceğine dair bulguları ortaya koymuştur. Ayrıca Akdeniz'de, Kıbrıs'ın güneyinde doğalgaz bulunmuştur.¹⁶

Uluslararası Enerji Ajansı'nın verilerine göre petrol ve doğalgaz dünyada 2050 yılına kadar hala liderliğini koruyacaktır. Karadeniz'de yürütülen faaliyetler sonucunda da Ayazlı-Akkaya ve Doğu Ayazlı doğalgaz sahalarından Karadeniz Türk karasuları içinde geçen yıl 2012 yılında günde yaklaşık 350 bin metreküp gaz üretimi gerçekleştirildi. Bu bölgedeki yıllık doğalgaz üretimi yaklaşık 127 milyon metreküp oldu. Karadeniz'den üretilen doğalgaz, Türkiye'deki yıllık 664 milyon metreküp doğalgazın yaklaşık 5'te 1'ini oluşturdu.^{17,18}

Türkiye, dünya petrol ve doğalgaz rezervlerinin dörtte üçüne sahip olan Ortadoğu, Orta Asya ve Kuzey Afrika ile bu kaynakları en yoğun biçimde kullanan Avrupa arasında önemli bir köprü konumunda olup, stratejik öneme sahiptir. Hazar Bölgesinde ve Orta Doğu'da önemli hidrokarbon rezervlerinin keşfedilmesiyle birlikte, coğrafik konumu itibarıyla kuzey-güney, doğu-batı enerji koridorları ekseninde bulunan ülkemiz petrol potansiyeli bakımından uluslararası yatırımcılar için cazip hale gelmeye başlamıştır. Türkiye'nin enerji geçiş koridoru avantajını kullanması için Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin kendi Münhasır Ekonomik Bölgesinde petrol ve doğalgaz arama faaliyetlerini yürütmesi gerekmektedir.

Yeni Türk Petrol Kanunu'nda Ülkemiz petrol potansiyelinin hızlı ve etkili bir şekilde arana-

rak, geliştirilerek ve değerlendirilerek her geçen gün artan petrol ihtiyacımız içerisindeki yerli üretim payının artırılması ve teşvik edilmesi amaçlanmıştır.¹⁹ Yeni Türk Petrol Kanunu ile, arama ve üretim şirketlerinin arama ve işletme ruhsat süreleri uzatılmış, söz konusu şirketler yatırım yapmaları için teşvik edilmekte olup, petrol arama ve üretim faaliyetlerinin artırılması sağlanacak, oldukça maliyetli olan ve ileri teknoloji gerektiren petrol arama ve üretme faaliyetleri için know-how transferi de sağlayacaktır. Ayrıca, Deniz alanlarımızda petrol arama ve üretim çalışmalarının kararlardakine göre daha maliyetli olması da dikkate alınarak denizlerde yapılan faaliyetlere daha kapsamlı teşvik unsuru taşıyan düzenlemeler getirilmiştir.

Ancak, yeni petrol Kanunu tüm bu olumlu yanlarının yanı sıra daha fazla milli menfaatlerimizin gözetilmesi açısından aşağıda belirtilen bazı maddelerinin yeniden değerlendirilerek söz konusu Kanun'da aşağıda belirtilen düzenlemelerin yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir:

- 6326 sayılı Petrol Kanunu'nun 1.maddesinde yer alan "Türkiye'deki petrol kaynakları Devlet'in hüküm ve tasarrufu altındadır." Hükmü yeni Petrol Kanunu'nda çıkarılmış olup, bu maddenin tekrar yeni Petrol Kanunu'nda yer alması;
- 6326 sayılı Kanun'da "İşletmeciler her işletme bir sahası için Devlet Hakkı ödemekle yükümlüdür." Hükmü yer almakta olup, yeni Kanun'da Devlet Hakkı alınması kaldırılmıştır. Yeni Kanun'da Devlet Hakkının tekrar yer alması;
- 6326 sayılı Petrol Kanununa göre, Devlet Hakkı hem Arama Ruhsatlarından hem de İşletme Ruhsatlarından alınmakta olup, T.P.A.O. söz konusu mükellefiyete tabi değildir. Yeni Türk Petrol Kanunu ile T.P.A.O.

ile diğer şirketler arasındaki bu ayrıcalık kaldırılmakta, tüm şirketlerin sadece İşletme Ruhsatları için Devlet Hakkı ödemesi yükümlülüğü getirilmektedir. Yeni petrol Kanunu'nda T.P.A.O. için söz konusu ayrıcalığın tekrar getirilmesi;

- 6326 sayılı Kanun'da "*Petrol İşleri Genel Müdürlüğü bir işletme sahası için müzayedeye çıkmadan önce T.P.A.O'na bu sahayı işletme ruhsatnamesi konusu olarak isteyip istemediğini sorar. T.P.A.O'nun talebi halinde saha müzayedeye çıkarılmaz ve işletme ruhsatı konusu olarak T.P.A.O'na verilir*" ifadesinin Yeni Kanun'da tekrar yer alması;
- 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nda eski 6326 sayılı Kanun'da yer aldığı gibi Transit Boru Hatları ile düzenlemenin yer almasının söz konusu kara ve deniz bölgelerinde çıkarılan petrolün boru hatları ile Türkiye üzerinden başka ülkelere transferinin by pass edilmesi ve direkt yurtdışına götürülmesi imkanı yaratılması gibi durumların söz konusu olabileceği ve dolayısıyla yabancı petrol şirketlerine ülkemizde ürettikleri ham petrol ve doğal gazın tamamını yurt dışına ihraç etme olanağı tanıyacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, yeni Kanun'da transit boru hatları ile ilgili düzenlemelerin yer alması;
- Yeni Türk Petrol Kanunu ile Lozan Barış Antlaşması'yla 1923 yılında kaldırılan kapitülasyonlar çerçevesinde yabancı ülke gemilerine tanınan kabotaj ayrıcalığı tekrar getirilmiştir. Yeni Türk Petrol Kanunu ile yabancı bayraklı sismik, sondaj ve araştırma gemilerin denizlerde çalışma yapmasının önü açılmış, bu gemilere Kabotaj Kanunu'ndan muaf düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizin kendi limanları arasındaki deniz ticaretinin sadece yurttışlarının yararlanması hakkını veren Kabotaj

Kanunumuzun ve Türk sahilleri ve karasularımızdaki egemenliğimiz ve haklarımız açısından özenle korunması gerektiği tartışılmazdır. Ancak konuya dar bir açıdan bakmamak da gerekir. Denizden petrol ve doğal gaz çıkartma ileri teknoloji gerektiren bir iştir. Türk karasularında ve münhasır ekonomik bölgelerimizde petrol ve doğal gaz çıkartmak için yüksek teknolojiden yararlanmak amacıyla know how transferi sağlamak ve gerekirse bu konuda uzmanlaşmış yabancı şirketlerle konsorsiyuma girmek gerekebilir. Kabotaj haklarımızın bir bedeli kuşkusuz söz konusu olamaz. Ancak, yeni Petrol Kanunu'nun Kabotaj Kanunu'ndan muaf tutulması ile yabancı şirketlere imtiyaz hakkı verilmiştir. Söz konusu yabancı gemilerin karasularımız ve münhasır ekonomik bölgelerimizden çıkardığı petrol ve doğal gazdan Devlete vereceği paya kabotaj hakkı imtiyaz hakkının ayrıca bir bedel olarak eklenmesi ve ayrıca, petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerinin önceliğinin en üst seviyede teknoloji olan sismik arama gemisine sahip T.P.A.O'na verilmesi;

- Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tarafından Norveç'ten satın alınan Türkiye'nin sismik arama gemisi Barbaros Hayreddin Paşa 84 metre uzunluğunda olup, helikopter pisti ile, iki ve üç boyutlu sismik veri toplayabilecek kapasiteye sahiptir. Söz konusu gemi önce enerji merkezlerinden biri olan Karadeniz'de ardından da Akdeniz'de çalışmalara katılacaktır. Ayrıca Barbaros Hayreddin Paşa gemisinin yabancı şirketler için de petrol arama çalışmalarına kiralayabileceği, iki boyutlu ve üç boyutlu sismik aramalarını hem Türkiye Petrolleri için yapacağı ve hem de yabancı şirketlerden bu gemiye talep olduğu takdirde hizmet vermek için bu gemiden ayrıca para kazanma yoluna gidilebileceği belirtilmektedir.

Petrol ve doğal gaz arama önceliğinin T.P.A.O'na ait Barbaros Hayreddin Paşa gemisine verilmemesi durumunda T.P.A.O'nun rekabet şansı azalacak olup, Dünyada çok az ülkede bulunan, kendi klasında en üst seviyede son teknolojiyle donatılmış 3 boyutlu sis-mik araştırma gemisi olan söz konusu gemi-ye yapılan 130 milyon dolarlık yatırımda atıl durumda kalacaktır. Ayrıca, en önemli husus enerji kaynaklarımızın önemli bir bölümü dışarıya gidecektir.

Bu nedenle, Denizlerimizdeki enerji kaynaklarımızın korunması, arama ve sondajla ilgili faaliyetlerimizi artırmamız ve enerji kaynaklarımızın çıkarılmasında milli menfaatlerimiz daha fazla sağlanması açısından pazarın rekabete açılması ile birlikte T.P.A.O'nun desteklenerek uluslararası şirketler karşısında rekabet gücünün arttırılması, gerektiğinde T.P.A.O'nun uluslararası şirketler ile konsorsiyum yaparak teknoloji transferinin sağlanmasının, Münhasır bölgelerdeki menfaatlerimiz T.P.A.O. eliyle korunmasının sağlanması açısından yukarıda belirtilen hususların değerlendirilerek Türk Petrol Kanunu'nda tekrar düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, yeni Türk Petrol Kanunu'nun yürürlüğe konulmasının akabinde Türkiye'nin sair iktisadi menfaatlerini korumak amacıyla petrol ve doğalgaz açısından zengin olan Akdeniz ve Ege'de Türk karasularına bitişik deniz alanlarının deniz yatağı üzerindeki sularda, deniz yatağında ve deniz yatağının altında canlı ve cansız doğal kaynakları araştırmak; işletmek, muhafaza etmek ve yönetmek için 200 deniz mili uzunluğunda Akdeniz ve Ege Türk Münhasır Ekonomik Bölgesi'ni ilan etmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Akdeniz ve Ege Bölgesinin Münhasır Ekonomik Bölge ilan edilmesi için öncelikle bunun iç hukukta düzenleme yapılması ve Karasuları Kanunu'nda da bu hususun yer almasının ge-

rekli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda Karadeniz Türk Münhasır Ekonomik Bölgesi için çıkarılan 05.12.1986 tarihli ve 86-11264 sayılı Karanamenin ivedilikle Akdeniz ve Ege Bölgesi için çıkarılması gerekmektedir.^{20, 21, 22} Ancak, özellikle Ege Denizi'nin Münhasır Ekonomik Bölge ilan edilmesi askeri açıdan sorun olabilir. Denizlerin askerî amaçlar için kullanılmasının öneminin bilinmesine rağmen BMDHS'de, Münhasır Ekonomik Bölgede yürütülecek askeri faaliyetlerin hukukî statüsü açık bir çözüme kavuşturulmamıştır. İlgili uluslararası örf ve adet hukuku ile BMDHS kuralları bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise Münhasır Ekonomik Bölgede yabancı askeri faaliyetlerin yasaklanmadığı açık şekilde görülmektedir. Ancak, Ege Denizi'nde açık deniz seyir hakkı söz konusudur. Münhasır Ekonomik Bölge ilan edilmesi durumunda bazen ülkeler açık deniz seyir hakkını tanımakla birlikte askeri tatbikata pratikte izin vermeyebilir veya kısıtlama getirebilir. Akdeniz ve Ege'de Münhasır Ekonomik Bölge ilanından önce bu hususlar detaylı araştırılmalı ve çözüme kavuşturulmalıdır. Bu nedenle Türkiye; münhasır ekonomik bölgede yürütülen askeri faaliyetlerle ilgili resmî görüşünü belirterek, Karadeniz gibi Doğu Akdeniz ve Ege Denizi'nin de bir dostluk ve barış denizi olması gerektiğine ilişkin tavrını net bir şekilde ortaya koymaya devam etmelidir.²³

Türkiye'nin muhtemel kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlarını belirlemesi, Doğu Akdeniz'deki politikalarını ve uygulamalarını bu sınırlara göre yönlendirmesi açısından da büyük önem arz etmektedir. Türkiye Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge ilan etme konusunda olumlu adımlar atmıştır. Ancak, Doğu Akdeniz'in karmaşık fiziki ve siyasi coğrafyası, çatışan menfaatler ve bölgede bulunan doğal kaynaklar nedeniyle son zamanlarda önem kazanan kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlarının belirlenmesi işleminin öncelikle, bu denize kıyısı

olan Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Mısır, Yunanistan, İngiltere, Filistin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)'nin katılacağı çok taraflı bir antlaşma ile çözüme kavuşturulması hukuki bir gerekliliktir.²⁴

Önemli bir enerji koridoru ve deniz ticaret rotası olan Doğu Akdeniz'de, karasularımız, Münhasır Ekonomik Bölgelerimiz ve tüm denizlerimizdeki haklarımızı, deniz kaynak-

larımızı, enerji kaynaklarımızı, balık kaynakları açısından gıda güvenliğimizi ve çıkarlarımızı korumamız için kuvvetli ve zayıf yönler ile tehdit ve fırsatları ortaya koyarak yeni stratejiler ve projeler geliştirmeliyiz. Ayrıca, Türkiye'nin ulusal ve uluslararası enerji, denizcilik ve deniz araştırmaları politikalarını oluşturması, ivedilikle teknik verilerini, alt yapısını ve buna ilişkin eylem planları hazırlamasının uygun olacağı düşünülmektedir.

DİPNOTLAR

- 1 Hergüner, Mustafa, "Kabotaj Kanunumuzun 87. Yılında Denizciliğimiz", Mersin Deniz Ticareti Dergisi, Mayıs 2013, Sayı:252, s.24-30.
- 2 Hergüner, Mustafa, "Kabotaj Kanunumuzun 87. Yılında Denizciliğimiz", Mersin Deniz Ticareti Dergisi, Mayıs 2013, Sayı:252, s.24-30.
- 3 Kuran, S. (2009).: "Uluslararası Deniz Hukuku", 3. Baskı, İstanbul.
- 4 Ceyhun, Ç.C.; Oral, Z.O.; Işık, N.G., "Kıyı Ülkeleri İçin Deniz Yetki Alanlarının Önemi" Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VIII. Ulusal Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon (26 Nisan-01 Mayıs 2010).
- 5 Oral, Z., Ersel., (2010) "Türkiye'nin Deniz Alanlarının Deniz Güvenliği ve Emniyeti Yönünden İncelenmesi" SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt 9, No:15
- 6 Ceyhun, Ç.C.; Oral, Z.O.; Işık, N.G., "Kıyı Ülkeleri İçin Deniz Yetki Alanlarının Önemi" Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VIII. Ulusal Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon (26 Nisan-01 Mayıs 2010).
- 7 Ceyhun, Ç.C.; Oral, Z.O.; Işık, N.G., "Kıyı Ülkeleri İçin Deniz Yetki Alanlarının Önemi" Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VIII. Ulusal Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon (26 Nisan-01 Mayıs 2010).
- 8 www.denizcilik.gov.tr, "Münhasır Ekonomik Bölge"
- 9 Oral, Nilüfer, "Doğu Akdeniz'de Neler Oluyor?", Santral İstanbul, Küresel Sorunlar Platformu 22.05.2013.
- 10 Topsoy, Fevzi, "Münhasır Ekonomik Bölgede Yürütülen Yabancı Askerî Faaliyetlerin Hukukî Niteliği", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. Sa. 3, s.218-257, 2012.
- 11 Argun, Zuhâl, "6326 Sayılı Petrol Kanunu İle Petrol Kanunu Tasarısı Arasındaki Farklardan Bazıları İle İlgili Bir Sunum", 2010 http://www.dektmk.org.tr/pdf/enerji_kongresi_10/zuhalargun.pdf, s.1-8
- 12 Argun, Zuhâl, "6326 Sayılı Petrol Kanunu İle Petrol Kanunu Tasarısı Arasındaki Farklardan Bazıları İle İlgili Bir Sunum", 2010 http://www.dektmk.org.tr/pdf/enerji_kongresi_10/zuhalargun.pdf, s.1-8
- 13 Argun, Zuhâl, "6326 Sayılı Petrol Kanunu İle Petrol Kanunu Tasarısı Arasındaki Farklardan Bazıları İle İlgili Bir Sunum", 2010 http://www.dektmk.org.tr/pdf/enerji_kongresi_10/zuhalargun.pdf, s.1-8
- 14 TBMM Petrol Kanunu Tasarısı ve Komisyon Raporu, 2012.
- 15 Argun, Zuhâl, "6326 Sayılı Petrol Kanunu İle Petrol Kanunu Tasarısı Arasındaki Farklardan Bazıları İle İlgili Bir Sunum", 2010 http://www.dektmk.org.tr/pdf/enerji_kongresi_10/zuhalargun.pdf, s.1-8
- 16 TBMM Petrol Kanunu Tasarısı ve Komisyon Raporu, 2012.
- 17 <http://ekonomi.haber7.com/gundem-veriler/haber/1011204-karadenizde-petrol-aramalari-hizlandi>
- 18 <http://enerjienstitusu.com/2013/06/11/dogalgazin-5te-1-i-karadenizden/>
- 19 Argun, Zuhâl, "6326 Sayılı Petrol Kanunu İle Petrol Kanunu Tasarısı Arasındaki Farklardan Bazıları İle İlgili Bir Sunum", 2010 http://www.dektmk.org.tr/pdf/enerji_kongresi_10/zuhalargun.pdf, s.1-8
- 20 Ece, Nur.Jale., "Münhasır Ekonomik Bölge", 24.09.2011, Mersin Deniz Ticaret Odası Dergisi 2011) http://www.denizhaber.com/index.php?sayfa=yazar&id=11&yazi_id=100628&-munhasir-ekonomik-bolge.html
- 21 Güneş, Ş. A., "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ve Deniz Çevresinin Korunması", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/266/2398.pdf>
- 22 Işık, T.M., "Deniz Hukuku ve Denizlerdeki Mineral Kaynakları", Madencilik, Cilt XXIII, Sayı 2, 1984.
- 23 Topsoy, Fevzi, "Münhasır Ekonomik Bölgede Yürütülen Yabancı Askerî Faaliyetlerin Hukukî Niteliği", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. Sa. 3, s.218-257, 2012.
- 24 Özken, Arda, "Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge'nin Sınırlandırılması Uyuşmazlığı", II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 1-2 Ekim 2012.

ORSAM RAPORLARI

ORSAM Rapor No: 1 Mart 2009 Deniz Haydutluğu ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 12 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 2 Şubat 2010 Rusya Federasyonu'nun Bakışı: Irak Faktörünün Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi (1990-2008) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 21 Kasım 2010 Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ülkelere ve Türkiye'ye Yönelik Göçler (Tr)	ORSAM Rapor No: 30 Şubat 2011 Kerkük'te Mülk Anlaşmazlıklarını Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)
ORSAM Rapor No: 2 Nisan 2009 60. Yılında Nato ve Türkiye (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 13 Şubat 2010 7 Mart 2010 Irak Seçimleri Öncesi Şii Kökenli Parti ve Seçmenlerin Politik Davranışlarının Analizi (Tr)	ORSAM Rapor No: 22 Ocak 2011 Türkiye-Yemen İlişkileri ve Yemen'deki Türkiye Algısı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 31 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 7 Mart 2011 Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Gelişmeler ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 3 Mayıs 2009 Irak'ın Kilit Noktası: Telafer (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 14 Şubat 2010 Seçim Öncesi Irak'ta Siyasal Durum ve Seçime İlişkin Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 23 Ocak 2011 Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 32 Mart 2011 Suudi Arabistan'da Şii Muhalefet Sorunu ve Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 4 Temmuz 2009 2009 Lübnan Seçimleri: Kazananlar, Kaybedenler ve Türkiye (Tr)	ORSAM Rapor No: 15 Mart 2010 Orsam Heyetinin 7 Mart 2010 Irak Seçimlerine İlişkin Gözlem Raporu (Tr)	ORSAM Rapor No: 24 Ocak 2011 Kuveyt Emirliği: Savaş ve Barış Arasındaki El Sabah İktidarı ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 33 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Varlığı (Tr)
ORSAM Rapor No: 5 Ağustos 2009 Türkiye-Lübnan İlişkileri: Lübnanlı Dinsel ve Mezhepsel Grupların Türkiye Algılaması (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 16 Nisan 2010 Oman Sultanlığı: Arap Yarımadasında Geleneksel ile Modernite Arasında Bir Ülke (Tr)	ORSAM Rapor No: 25 Ocak 2011 Hukuki ve Siyasi Yönleriyle Güvenlik Konseyi'nin İran Ambargosu (Tr)	ORSAM Rapor No: 34 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Basını (Tr - Ar)
ORSAM Rapor No: 6 Kasım 2009 Tuzhurmatu Türkmenleri: Bir Başarı Hikayesi (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 17 Nisan 2010 7 Mart 2010 Irak Parlamento Seçim Sonuçlarının ve Yeni Siyasal Denklem Değerlendirilmesi (Tr)	ORSAM Rapor No: 26 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 5 Şubat 2011 Kırgızistan'da Son Gelişmeler: Dün, Bugün, Yarın (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 35 Mart 2011 Irak'ta Mevcut Siyasi Durum ve Önemli Siyasi Gelişmeler (Tr)
ORSAM Rapor No: 7 Kasım 2009 Unutulmuş Türkmen Diyarı: Diyala (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 18 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 3 Mayıs 2010 Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 27 Şubat 2011 Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu mu? (Tr)	ORSAM Rapor No: 36 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 1 Mart 2011 Eu's Water Framework Directive Implementation in Turkey: The Draft National Implementation Plan (Eng)
ORSAM Rapor No: 8 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 1 Aralık 2009 Karadeniz'in Bütünleşmesi İçin Abhazya (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 19 Eylül 2010 Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı (Tr)	ORSAM Rapor No: 28 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 6 Şubat 2011 Uluslararası Deniz Hukukunda Kıyı Devletlerinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları: Gürcistan'ın Karadeniz'de Seyreden Gemilere El Koyması (Tr)	ORSAM Rapor No: 37 Mart 2011 Tunus Halk Devrimi ve Sonrası (Tr)
ORSAM Rapor No: 9 Ocak 2010 Yemen Sorunu: Bölgesel Savaşa Doğru mu? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 20 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 4 Ekim 2010 Kırgızistan'da Mevcut Durum, İktidar Değişiminin Nedenleri ve Kısa Vadeli Öngörüler (Tr)	ORSAM Rapor No: 29 Şubat 2011 Tunus Halk Devrimi ve Türkiye Deneyimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 38 Mart 2011 Libya Savaşı, Uluslararası Müdahale ve Türkiye (Tr)
ORSAM Rapor No: 10 Yemen İç Savaşı: İktidar Mücadelesi, Bölgesel Etkiler ve Türkiye ile İlişkiler (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 11 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)		ORSAM Rapor No: 39 Mart 2011 Tarihten Günümüze Libya (Tr)

ORSAM Rapor No: 40 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 2 Mart 2011 İklim Değişiminin Güvenlik Boyutu ve Ortadoğu'ya Etkileri (Tr)	ORSAM Rapor No: 49 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 2 Irak Türkmenleri-1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 58 Temmuz 2011 Karikatürlerin Dilinden 12 Haziran 2011 Türkiye Genel Seçimlerinin Ortadoğu'daki Yansımaları (Tr)	ORSAM Rapor No: 68 Eylül 2011 Karikatürlerde Usame Bin Ladin Operasyonu ve Yankıları (Tr)
ORSAM Rapor No: 41 Mart 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak-1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 50 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 3 Iraklı Kürt Yetkililer, Akademisyenler ve Gazeteciler-1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 59 Temmuz 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 2 (Tr)	ORSAM Rapor No: 69 Eylül 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 4 (Tr)
ORSAM Rapor No: 42 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 3 Nisan 2011 Nil Nehri Havzasının Hidropolitik Tarihi ve Son Gelişmeler (Tr)	ORSAM Rapor No: 51 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 8 Mayıs 2011 75. Yılında Montrö Boğazlar Sözleşmesi Karadeniz'in Değişen Jeopolitiği Çerçevesinde (Tr)	ORSAM Rapor No: 60 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 6 Temmuz 2011 Mekong Nehri Suları Üzerinde İşbirliği ve İhtilaf (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 70 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 10 Eylül 2011 XXI. Yüzyılda Rusya ve Türkiye'nin İran Politikaları (Tr - Rus)
ORSAM Rapor No: 43 Nisan 2011 Kuzey Irak'ın Sosyal-Siyasal Yapısı ve Kürt Bölgesel Yönetimi'nin Türkiye ile İlişkileri (Tr)	ORSAM Rapor No: 52 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 9 Mayıs 2011 Afganistan ve Bölgesel Güvenlik (Ortadoğu, Orta ve Güney Asya, Rusya Federasyonu) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 61 Temmuz 2011 Antalya'da 1-2 Haziran 2011 Tarihlerinde Gerçekleşen "Suriye'de Değişim Konferansı" nın Tam Deşifresi (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 71 Eylül 2011 Gazze Sorunu: İsrail Ablukası, Uluslararası Hukuk, Palmer Raporu ve Türkiye'nin Yaklaşımı (Tr)
ORSAM Rapor No: 44 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 4 Nisan 2011 Meriç Nehri Havzası Su Yönetimi'nde "Uluslararası İşbirliği" Zorunluluğu (Tr)	ORSAM Rapor No: 53 Mayıs 2011 Madagaskar: Bağımsızlığın 50. Yılında Kazanımlar, Kaçan Fırsatlar ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 62 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 3 (Tr)	ORSAM Rapor No: 72 Eylül 2011 Ortadoğu Ülkelerine Dair İstatistikler (Tr)
ORSAM Rapor No: 45 Nisan 2011 Suriye'de Demokrasi mi İç Savaş mı? : Toplumsal-Siyasal Yapı, Değişim Senaryoları ve Sürecin Türkiye'ye Etkisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 54 Mayıs 2011 Iraklı Grupların Temel Siyasi Sorunlara Bakışı ve Türkiye İle İlişkiler: Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)	ORSAM Rapor No: 63 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 7 Ağustos 2011 Görünmez Stratejik Kaynak: Sınırtaşan Yeraltı Suları (Tr)	ORSAM Rapor No: 73 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 11 Ekim 2011 Anadolu Etki Alanı (Tr-Eng)
ORSAM Rapor No: 46 Mayıs 2011 Suriye'de İktidar Mücadelesi, Uluslararası Toplumun Tepkisi ve Türkiye'nin Konumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 55 Haziran 2011 Suriye Muhalefeti'nin Antalya Toplantısı: Sonuçlar, Temel Sorunlara Bakış ve Türkiye'den Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 64 Ağustos 2011 AK Parti'nin 12 Haziran 2011 Genel Seçimindeki Zaferi (Tr - Ar)	ORSAM Rapor No: 74 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 12 Ekim 2011 Ukraine in Regress: The Tymoshenko Trial (Eng)
ORSAM Rapor No: 47 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 5 Mayıs 2011 Türkiye-Suriye İlişkileri: Sınırtaşan Sularda Örnek İşbirliği Olarak Asi Dostluk Barajı (Tr)	ORSAM Rapor No: 56 Haziran 2011 Seçimler ve AK Parti'nin Tecrübesi (Tr - Ar)	ORSAM Rapor No: 65 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Arap Baharı - 1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 75 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 13 Ekim 2011 Kazaklar ve Kazakistanlılar (Tr)
ORSAM Rapor No: 48 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 2 Iraklı Araplar, Azınlıklar ve Akademisyenler-1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 57 Haziran 2011 12 Haziran 2011 Türkiye Genel Seçimlerinin Ortadoğu Ülkelerindeki Yansımaları (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 66 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Libya İç savaşı ve Uluslararası Müdahale - 1 (Tr)	ORSAM Rapor No: 76 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 14 Ekim 2011 İtalya'da Unutulmuş Türk Varlığı: Moena Türkleri (Tr - İt)
		ORSAM Rapor No: 67 Ağustos 2011 Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 77 Ekim 2011 ABD'nin Çekilmesinin Ardından Irak Politikasının Bölgesel, Küresel Etkileri ve Türkiye'ye Yansımaları (Tr)

<p>ORSAM Rapor No: 78 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 8 Ekim 2011 Türkiye’de ve İsrail’de Yapay Sulak Alanlar ile Atıksu Artımı ve Atıksuyun Sulama Amaçlı Olarak Tekrar Kullanımı (Tr)</p>	<p>ORSAM Report No: 87 Kasım 2011 Turkmen in Iraq and Their Flight: A Demographic Question? (Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 98 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 17 Ocak 2012 Kırgızistan’da Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Türkiye ile İlişkilerine Etkisi (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 107 Şubat 2012 Uluslararası Hukuk ve Irak Anayasası Açısından Azınlıkların İnsan Hakları (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 79 Ekim 2011 Yaklaşan Seçim Öncesi Tunus’ta Siyasal Denklemler (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 88 Kasım 2011 Irak’ta Bektaşilik (Türkmenler – Şebekler – Kakailer) (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 99 Ocak 2012 Türk Siyasal Partilerinin Hatay’daki Suriyeli Sığınmacılar Konusundaki Açıklamaları ve Hatay’daki Siyasi Parti Temsilcileri ile Hareketlerin Suriye Olaylarına Yaklaşımları (Mart-Aralık 2011) (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 108 Şubat 2012 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı’nın (EİT) Geleceği (Tr - Eng)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 80 Ekim 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak’ı Anlamak - 5 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 89 Kasım 2011 Değişim Sürecindeki Fas Monarşisi: Evrim mi? Devrim mi? (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 100 Ocak 2012 Irak İstatistikleri (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 109 Şubat 2012 Türkiye’nin Yükselişi ve “Bric” Bölgesi (It)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 81 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 15 Ekim 2011 Büyük Güçlerin Afganistan Politikaları (Tr-Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 90 Kasım 2011 Arap Dünyasının İstisnai Krallığı: Yerel Aktörler ve Arap-İsrail Uyuşmazlığı Çerçevesinde Ürdün Krallığı’nın Demokratikleşme Deneyimleri (Tr-Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 101 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 11 Ocak 2012 Emniyetli İçme Suyu ve Sanitasyon Hakkı (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 110 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 13 Mart 2012 İran’da Su Kaynakları ve Yönetimi (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 82 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 16 Ekim 2011 Bölge Devletlerinin Perspektifinden Afganistan (Tr-Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 91 Aralık 2011 Türkiye ve Arap Birliği’nin Suriye’ye Yaptırım Kararları ve Olası Sonuçları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 102 Ocak 2012 Irak Hangi Şartlarda, Nasıl Parçalanabilir?: En Kötüye Hazırlık Olmak (Tr - Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 111 Mart 2012 Suriye Kürt Muhalefetine Eleştirel Bir Bakış (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 83 Kasım 2011 Suriye’de Değişimin Ortaya Çıkardığı Toplum: Suriye Türkmenleri (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 92 Aralık 2011 Irak’ta İntilafı Bölge Durumu (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 103 Ocak 2012 Irak’ta Petrol Mücadelesi: Çok Uluslu Şirketler, Uluslararası Anlaşmalar ve Anayasal Tartışmaların Işığında Bir Analiz (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 112 Mart 2012 İran İslam Cumhuriyetinde Anayasal Sistem ve Siyasal Partiler (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 84 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 9 Kasım 2011 Somali’nin Açlık Felaketi: “Siyasi Kuraklık” mı Yoksa Doğal Afet mi? (Tr-Eng)</p>	<p>ORSAM Report No: 93 ORSAM Water Research Programme Report: 10 December 2011 Turkey and Wfd Harmonization: A Silent, But Significant Process (Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 104 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 12 Şubat 2012 Sınıraşan Akiferler Hukuku Taslak Maddeleri Üzerine Bir Değerlendirme (Tr - Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 113 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 18 Nisan 2012 Mongolia: A Developing Democracy and a Magnet for Mining (Eng)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 85 Kasım 2011 Suriye Politik Kültüründe Tarihsel Pragmatizm, Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikası ve Türkiye-Suriye İlişkileri (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor: 94 Aralık 2011 Türkiye-Fransa Krizinde Algının Rolü: Fransızların Türkiye Algısı (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 105 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 114 Nisan 2012 Karikatürlerle Suriye Sorununu Anlamak - 8 (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 86 Kasım 2011 Geçmişten Günümüze Irak Türkmen Cephesi’nin Yapısı ve İdari Durumu (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 95 Aralık 2012 Karikatürlerle Arap Baharı – 2 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 106 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 115 Nisan 2012 Suriye’de Güvenli Bölge Tartışmaları: Türkiye Açısından Riskler, Fırsatlar ve Senaryolar (Tr - Eng)</p>

ORSAM Rapor No: 117 Nisan 2012 Musul'a Yatırım Geleceği Yatırım Demektir (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 126 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 16 Temmuz 2012 Yeni Çerçeve Su Kanunu'na Doğru: Su Kanunu Taslağı Üzerine Notlar (Tr)	ORSAM Rapor No: 136 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 28 Kasım 2012 Türk-Ukrayna İlişkilerinde Entegrasyon Faktörü Olarak Türk-Kırım Münasebetleri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 148 Ocak 2013 Uluslararası Politika ve Uygarıklar (Uygarıklar Çatışması ve Diyalog) (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 118 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 19 Mayıs 2012 Ukrayna - Türkiye Ticari - Ekonomik Münasebetlerinin Analizi (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 127 Ağustos 2012 Suriye'de Kürt Hareketleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 137 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 29 Aralık 2012 Belarus'un Enerji Politikası ve Belarus'un Rusya ve AB ile Enerji Alanında Geliştirdiği İşbirliği (1992-2011) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 149 Şubat 2013 David Cameron ve AB: Dönüşü Olmayan Karar (Eng)
ORSAM Rapor No: 119 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 20 Mayıs 2012 Bölgesel Gelişimin Trend ve Senaryolarının Araştırılmasındaki Araç: Jeopolitik Dinamikler (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 128 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 24 Eylül 2012 Günümüz Şartlarında Türkiye - Belarus Ekonomik Münasebetlerinin Gelişimi (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 138 Aralık 2012 Birlik mi, PYD'nin Güç Gösterisi mi? Erbil Anlaşmasından Sonra Suriye Kürt Dinamikleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 150 Mart 2013 Suriye Türkmenleri: Siyasal Hareketler ve Askeri Yapılanma (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 120 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 21 Mayıs 2012 Kazakistan Siyasi Sisteminin Gelişimi: 2012 Parlamento Seçimleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 129 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 25 Eylül 2012 Belarus-Türkiye: Devletlerarası İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 139 Aralık 2012 Suriye'de Kürtler Arası Dengeler, Rejim Muhalifleri ve Türkiye: Çatışma-İstikrar Ayrımındaki İlişkiler Örüntüsü (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 151 Nisan 2013 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Demokrasi Süreci ve Sorunları (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 121 Mayıs 2012 Musul'da Yerel Siyaset ve Irak Siyasetinde Yeni Dinamikler (Saha Çalışması) (Tr - Eng - Ger)	ORSAM Rapor No: 130 Kasım 2012 Suriye Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 140 Aralık 2012 Kuzey Irak'ta İç Siyasal Dengeler ve Stratejik İttifak'ın Geleceği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 152 Nisan 2013 Irak'ta 2013 Yerel Seçimlerine İlişkin Temel Veriler (Tr)
ORSAM Rapor No: 122 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 15 Mayıs 2012 Irak'ta Su Kaynakları Yönetimi (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 131 Kasım 2012 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 26 "Üçüncü Dalga": Postmodernizmin Jeopolitiği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 141 Aralık 2012 Irak'ta Türkmen Eğitiminin Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 153 Nisan 2013 Irak'ta Seçim Yasaları (Tr)
ORSAM Rapor No: 123 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 22 Haziran 2012 Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 132 Kasım 2012 Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Kerkük Ziyareti (Tr)	ORSAM Rapor No: 142 Ocak 2013 President Obama's Second Term: Domestic and Foreign Challenges (Eng)	ORSAM Rapor No: 154 Mayıs 2013 Programı Rapor No: 19 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Sınırşan Sular (Tr)
ORSAM Rapor No: 124 Temmuz 2012 Türkiye Afrika'da: Eylem Planının Uygulanması ve Değerlendirme On Beş Yıl Sonra (Tr - Eng - Fr)	ORSAM Rapor No: 133 Kasım 2012 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Muhalefetin Doğuşu ve Geleceği (Tr)	ORSAM Rapor No: 143 Ocak 2013 2012 Irak Değerlendirmesi ve Irak Kronolojisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 155 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 32 Mayıs 2013 Montreux Boğazlar Konferansı Tutanaklarından Tarihe Düşen Notlar ve Kanal İstanbul (Tr)
ORSAM Rapor No: 125 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 23 Temmuz 2012 Rusya'nın Ortadoğu Politikası (Tr)	ORSAM Rapor No: 134 Kasım 2012 Irak Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 144 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 17 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2011 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 156 ORSAM Reyhanlı Raporu (Tr - Eng)
	ORSAM Rapor No: 135 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 27 Kasım 2012 Türkiye'nin Eski Sovyet Cumhuriyetleriyle Münasebetlerinin Özellikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 145 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 18 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2012 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 157 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - I (Tr - Eng)
		Rapor No: 146 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 30 Ocak 2013 2013 Yılında Avrasya: Siyasi ve Ekonomik Analiz (Eng)	ORSAM Rapor No: 158 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - II (Tr - Eng)
		ORSAM Rapor No: 147 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 31 Ocak 2013 Kültürler Arası Diyalog: İdil Ural Bölgesinden Büyük Litvanya Knezliğine Belarus-Litvanya Tatarları (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 159 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile Söyleşiler - III (Tr - Eng)
			ORSAM Rapor No: 160 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler (Reyhanlı Saldırısı Sonrası) - IV (Tr - Eng)
			ORSAM Rapor No: 161 Haziran 2013 Musul ve Anbar Yerel Seçimleri: Seçim Öncesi Siyasi Durum ve Seçime İlişkin Temel Veriler (Tr)
			ORSAM Rapor No: 162 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 33 Temmuz 2013 Kabotaj, Münhasır Ekonomik Bölge ve Petrol Haklarımız

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat
 Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Prof. Dr. Tank Oğuzlu
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Doç. Dr. Özlem Tür
 Habib Hüzmüzlü
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
 Yrd. Doç. Dr. Canat Mominkulov
 Elmira Cheremisova
 Yrd. Doç. Dr. Didem Danış
 Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya
 Yrd. Doç. Dr. İlyas Kemalöglü (Kamalov)
 Dr. Jale Nur Ece
 Doç. Dr. Yaşar Sarı
 Dr. Süreyya Yiğit
 Elmira Cheremisova
 Av. Aslıhan Erbaş Açıkkel
 Pınar Arıkan Sinkaya
 Noyan Gürel
 Volkan Çakır
 Dr. Göknil Erbaş
 Tamer Koparan
 Bilgay Duman
 Oytun Orhan
 Fazıl Ahmet Burget
 Seval Kök
 Nebahat Tanrıverdi
 Shalaw Fatah
 Aytekin Enver
 Tuğçe Kayıtmaz
 Uğur Çil

ORSAM Başkanı
 ORSAM Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Uluslararası Antalya Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Gazi Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler
 ORSAM Danışmanı
 ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 ORSAM Danışmanı Al Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Avrasya
 ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
 ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Univ. Öğretim Üyesi
 ORSAM Danışmanı, Avrasya
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
 ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Danışmanı
 ORSAM Danışmanı, Afrika
 ORSAM, Karadeniz
 ORSAM Yönetici Editörü
 ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
 ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
 ORSAM Uzmanı, Ortadoğu, Afganistan
 ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
 ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
 ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
 ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
 Mütercim Tercüman
 ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden
 Dr. Seyfi Kılıç

ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
 ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid
 Av. Aslıhan Erbaş Açıkkel
 Hasan Alsancak
 Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Prof. Dr. Ahat Andıcan
 Prof. Dr. Tayyar Arı
 Prof. Dr. Ali Arslan
 Başar Ay
 Prof. Dr. Mustafa Aydın
 Doç. Dr. Ersel Aydınlı
 Dr. Serdar Aziz
 Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
 Prof. Dr. İdris Bal
 Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar
 Kemal Beyatlı
 Barbaros Binicioğlu
 Prof. Dr. Ali Birinci
 Doç. Dr. Mustafa Budak
 Doç. Dr. Hasan Canpolat
 E. Hava Orgeral Ergin Celasin
 Doç. Dr. Mitat Çelikkpala
 Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya
 Doç. Dr. Didem Danış
 Prof. Dr. Ramazan Daurov
 Prof. Dr. Volkan Ediger
 Prof. Dr. Cezmi Eraslan
 Prof. Dr. Çağın Erhan
 Dr. Amer Hasan Fayyadh
 Mete Göknel
 Osman Göksel

Irak Danıştay Eski Başkanı
 ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
 İhlas Holding, Gn.Md.Yrd., Statejik İş Geliştirme ve Dış İlişkiler
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
 Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
 Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
 Kadir Has Üniversitesi Rektörü
 Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
 ORSAM Danışma Kurulu Üyesi
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TBMM 24. Dönem Milletvekili
 Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
 Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
 Ortadoğu Danışmanı
 Polis Akademisi
 Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
 Milli Savunma Bakanlığı Danışmanı
 23. Hava Kuvvetleri Komutanı
 Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 YÖK Başkanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
 Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
 İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
 Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
 Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
 Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
 BOTAŞ Eski Genel Müdürü
 BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
Av. Niyazi Güney
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
Numan Hazar
Doç. Dr. Pınar İpek
Dr. Tuğrul İsmail
Doç. Dr. Şenol Kantarcı
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
Selçuk Karaçay
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
Doç. Dr. Şaban Kardaş
Arslan Kaya
Dr. Hicran Kazancı
İzzettin Kerküklü
Prof. Dr. Ahmet Kesik
Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov
Prof. Dr. Erol Kurubaş
Prof. Dr. Talip Küçükcan
Hediye Levent
Dr. Max Georg Meier
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
Büyükelçi Shaban Murati
Dr. Sami Al Taqi
Prof. Dr. Mahir Nakip
Prof. Dr. Vitaly Naumkin
Dr. Farhan Ahmad Nizami
Prof. Dr. Dorayd A. Noori
Muhammed Nurettin
Murat Özçelik
Prof. Dr. Çınar Özen
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Prof. Dr. Victor Panin
Prof. Aftab Kamal Pasha
Dr. Bahadır Pehlivan Türk
Doç. Dr. Fırat Purtaş
Prof. Dr. Suphi Saatçi
Safarov Sayfullo Sadullaevich
Ersan Sarıkaya
Patrick Seale
Dr. Bayram Sinkaya
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
Dr. Aleksandr Sotnichenko
Zaher Sultan
Dr. Irina Svistunova
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
Mehmet Şüküroğlu
İlhan Tanır
Doç. Dr. Oktay Tanrısever
Prof. Dr. Erol Taymaz
Prof. Dr. Sabri Tekir
Dr. Gönül Tol
Dr. Umut Uzer
Dr. Ermanno Visintainer
M. Ragıp Vural
Prof. Dr. Vatanyar Yagya
Yaşar Yakış
Semir Yorulmaz
Volkan Çakır

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prens Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Emekli Büyükelçi
Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Vodofone Genel Müdür Yardımcısı
İstanbul Medeniyet Üniversitesi - (SBF) Uluslararası İlişkiler Bölümü
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
KPMG ,Yeminli Mali Müşavir
Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
Kerkük Vakfı Başkanı
Kalkınma Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü
Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
Diplomat
Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Gazeteci (Suriye)
Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
Bağdat Üniversitesi Rektörü
Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Orient Research Center Başkanı
Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Büyükelçi
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı
Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Enerji Uzmanı
ORSAM Danışma Kurulu Üyesi, Vatan Gazetesi Washington Temsilcisi
ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusu Rektör Yardımcısı
İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
(Gazeteci, Mısır)
ORSAM Danışmanı, Afrika

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
Bülent Aras
Tayyar Arı
İlker Aytürk
Recep Boztemur
Katerina Dalacoura
F. Gregory Gause
Fawaz Gergeş
Ahmet K. Han
Raymond Hinnebusch

ODTÜ
Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Uludağ Üniversitesi
Bilkent Üniversitesi
ODTÜ
Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Vermont Üniversitesi (ABD)
Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Kadir Has Üniversitesi
St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)

Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
George Mason Üniversitesi (ABD)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Canpolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Milli Savunma Bakanlığı Başdanışmanı
ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Mithatpařa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr
www.blacksea.org.tr, blacksea@blacksea.org.tr